

вище, яке відповідає встановленим у законодавстві стандартам та нормативам.

Специфіка екологічних прав дитини полягає у тому, що основою їх здійснення є об'єктивно існуюча екологічна система – навколишнє природне середовище. При цьому деякі екологічні права є природними правами, невід'ємними від життєдіяльності особи, незалежно від її правового закріплення. Такі права дитини реалізуються як об'єктивна необхідність і не потребують нормативно-правового оформлення.

Підбиваючи деякі підсумки, видається доцільним зазначити, що система прав дитини є складовою системи прав людини. Законодавче унормування прав неповнолітньої людини необхідні для її існування, виховання і розвитку. Багато прав дитини збігаються з правами людини (право на життя, ім'я, набуття громадянства, вільне вираження думок та ін.).

Е. Кудрявцева, асист.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ВОПРОСЫ КЛАССИФИКАЦИИ И СИСТЕМАТИЗАЦИИ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ РЕБЕНКА В УКРАИНЕ

В статье освещаются вопросы классификации и систематизации конституционных прав ребенка в Украине. Автор обосновывает вывод о том, что система прав ребенка является частью системы прав человека. Законодательное урегулирование прав несовершеннолетнего человека необходимо для его существования, воспитания и развития. Многие права ребенка совпадают с правами человека (право на жизнь, имя, приобретение гражданства, свободное выражение мыслей и т.п.).

Ключевые слова: конституционные права человека, классификация, систематизация, нормативно-правовое обеспечение.

O. Kudriavtseva, Assistant Professor
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

THE CLASSIFICATION AND SYSTEMATIZATION CONSTITUTIONAL RIGHTS OF THE CHILD IN UKRAINE

In the article the questions of classification and systematization of constitutional rights for a child are illuminated in Ukraine. An author grounds a conclusion that the system of rights for a child is part of the system of human rights. The legislative settlement of minor human rights is needed for his existence, education and development. Many rights for a child coincide with human(right on life, name, acquiring citizenship, free expression of ideas etc.) rights.

Keywords: constitutional human rights, classification, systematization, normatively-legal providing.

УДК 347.9

І. Журба, здобувач,
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ЗЛОВЖИВАННЯ СТОРОНАМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розкрито сутність інституту зловживання процесуальними правами сторонами, приведено приклади судової практики, запропоновано критерії класифікації зловживання процесуальними правами та санкції за такі зловживання із закріпленням їх у законі.

Ключові слова: сторони, процесуальні права, зловживання, санкції, штраф.

Проблема зловживання суб'єктами юрисдикційних процесів процесуальними правами останнім часом набула особливого інтересу серед науковців. Так, цій темі присвячено значну кількість наукових досліджень і вчені її аналізують з позицій різних галузей правової науки. Зокрема, значну кількість робіт присвячено аналізу зловживань в різних галузях права [1, 2, 3, 4, тощо], а також в цивільному праві [5, 6, 7 тощо] та цивільному процесі [8, 9, 10, 11]. Не зважаючи на спільний предмет в цих дослідженнях позиції вчених кардинально різняться, що обумовлює актуальність даної теми.

Якщо спробувати проаналізувати зміст позову з різних позицій, то ми неодмінно зіштовхнемося з необхідністю кваліфікації суб'єктивних і об'єктивних критеріїв його формування та сприйняття і будемо змушені визначити домінують в цивільних або цивільних процесуальних відносинах. Автор впевнений в тому, що зловживання правом досить часто розпочинається з матеріальних правовідносин, коли одна з осіб користується власними правами нехтує обов'язками, сподіваючись, що правопору-

Список використаних джерел

1. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / За заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр. – К.: Видавництво Ліра-К, 2012. – 576 с.
2. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах. Київ, Вид-во "Аконіт", 2004 р., том 3.
3. Конституційне право України: Підручник / За ред. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. – К., 2002. – С. 142.
4. Волосатий Г. Конституція України о праве граждан на жилище // Сучасний конституціоналізм та конституційна юстиція. – 2001. – 342 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Герун", 2005. – 1728 с.
6. Стогольмська Декларація (Щодо питань навколишнього середовища) від 16.06.1972 р. // "Действующее международное право", Т. 3. – М.: Московский независимый институт международного права. – 1997. – С. 682 – 687.
7. Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні)/В.В.Костицький – К., ІЗП і ПЗ, 2003. – 772 с.
8. Бредіхіна В.Л. Право громадян на безпечне навколишнє природне середовище: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.06. / В.Л. Бредіхіна. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого, 2005. – 20 с.

Надійшла до редколегії 10.10.13

шення не викличе для неї негативних наслідків. Але не завжди правопорушник має пасивну поведінку. В окремих випадках, хоча й непоодиноких, правопорушник намагається за різних підстав змусити контрагента захищатися і для цього заявляються штучні позови.

Виходячи зі змісту позову, як необхідності звернення до суду за захистом саме матеріальних прав та інтересів, можна говорити про базові переваги саме матеріальних основ позову. З іншого боку, при зверненні до суду в багатьох випадках домінують процесуальні аспекти позову і достатньо дотриматися встановлених у законодавстві формальних вимог до позовної заяви, щоб позов був прийнятий та було відкрито провадження у справі.

Автор вважає, що наукові роботи, присвячені цій проблематиці мають деякі вади, які закладаються на етапі трансформації суто матеріальних правовідносин в цивільні процесуальні правовідносини. Зокрема, М.Й. Штефан зазначав: "Незалежно від того, за ініціативою яких осіб виникли цивільні процесуальні право-

відносини, їх об'єктивною основою виступають матеріальні правовідносини – необхідність захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів, які виникають з порушених і спірних цивільних, трудових, сімейних, кооперативних правовідносин" [12]. Загалом тут можна погодитися з даною позицією, оскільки вона справедлива щодо більшої частини цивільних справ, але дана думка потребує уточнення.

Зокрема, важко погодитися з абсолютизацією цивільних або цивільних процесуальних відносин, оскільки одним з головних суб'єктів в цивільному судочинстві є позивач, але не завжди позивач – це особа, права якої порушені, які суду необхідно захищати. І ця проблема є властивою судовій практиці й іноземних країн. Але вирішуються ці проблеми по різному.

Так, В.О.Аболонін формулюючи визначення зловживання процесуальним правом на позов в цивільному процесі Німеччини вказував, що під ним слід розуміти звернення до суду з позовом всупереч завданням цивільного процесу, до яких належить захист як приватних, так і публічних інтересів, а також збереження суспільного миру і спокою" [13]. Ця позиція є цікавою, але його дослідження базується на визначенні лише принципів підходів до розв'язання цієї проблеми. Метою ж цивільного процесу в Україні є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд та вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних, юридичних осіб та держави (ст. 1 ЦПК) а не збереження суспільного миру і спокою.

Отже, важко погодитися з таким визначенням зловживання правами, оскільки воно широко тлумачить мету цивільного судочинства.

На нашу думку, розкриваючи термін "зловживання процесуальними правами" необхідно виходити з умовного сприйняття суперечності дій з тією метою, якої хоче досягти особа, а також враховувати, що при досягненні цієї мети особа може перевищувати надані їй законодавством повноваження.

Вважаємо, що в основі зловживання процесуальними правами, насамперед, лежить саме свідоме їх перевищення особою, зокрема, на звернення до суду з позовом. Проте юридично необізнані особи не здатні зловживати правом, оскільки їх правочини можуть відрізнитися некомпетентністю, що має враховуватися при розумінні сутності такого явища як зловживання правом. Тому при зверненні юридично необізнаної особи до неналежного суду або з необґрунтованим позовом тощо необхідно констатувати помилку, а не зловживання правом.

При цьому, недоцільно намагатися довести, що даний варіант поведінки особи при зверненні до суду є зловживанням, оскільки навіть фахівці в сучасних умовах можуть помилитися з вибором виду судочинства через значну кількість спеціалізованих судів і відсутністю чіткої регламентації критеріїв їх компетенції (юрисдикції).

Автор зустрічався в судовій практиці з випадками, коли позов формувався штучно і з метою далекою від реальних правовідносин. Наприклад, доволі часто мають місце позови про захист честі, гідності і ділової репутації з метою вплинути на відповідача так, щоб він припинив поширювати негативну інформацію про позивача, дійсність якої реально складно довести в суді. Метою таких позовів може бути притягнення до матеріальної відповідальності засобів масової інформації або окремих авторів тощо. Зокрема, автор був свідком однієї справи з захисту прав відповідача, який писав скарги в різні державні установи на неправомірні дії представників юридичної особи, що і призвело до позову про захист ділової репутації. Штучними можуть бути й позови до боржника, щоб зменшити кількість

майна, на яке може бути звернене стягнення державною виконавчою службою тощо.

У наведеній вище думці М.Й. Штефана особливу увагу звернемо на фрагмент "об'єктивною основою цивільних процесуальних відносин виступають матеріальні правовідносини", оскільки при наявності спору між сторонами з приводу матеріальних правовідносин важко говорити про об'єктивність. В кожній із сторін своя позиція в спорі і в окремих випадках суд, вирішуючи справу, може викласти у рішенні третю позицію, яка навіть не висловлювалася сторонами. Непоодинокими є й випадки, коли суд першої інстанції ухвалює рішення, в якому констатується наявність тих чи інших обставин і пов'язаних з ними правовідносин, а апеляційний суд скасовує рішення суду першої інстанції і ухвалює нове рішення, протилежне першому, а потім останнє рішення змінюється судом касаційної інстанції. Не говорячи про перегляд рішень Верховним Судом України чи у зв'язку з нововиявленими обставинами ми мусимо визнати, що про об'єктивність сприйняття матеріальних правовідносин не варто говорити.

Оперуючи категорією "об'єктивність" доцільно визнати основою виникнення процесуальних правовідносин факт звернення до суду, що обумовлений реалізацією принципу диспозитивності. При цьому, на нашу думку, раціонально виділяти два факти, необхідні для виникнення цивільних процесуальних правовідносин:

1) дія особи щодо звернення до суду породжує в неї право на

передбачені законодавством наслідки: мінімальні – відмова у відкритті провадження у справі, а максимальні – початок судочинства (відкриття провадження у справі). При цьому, слід підкреслити, що судочинство підпорядковане певній процедурі розгляду справи і відповідна заява зумовлює обов'язок суду діяти відповідно до встановленої законодавством процедури.

2) формування змісту заяви, необхідної для звернення до суду відповідно до загальних і конкретних вимог процесуального законодавства, зокрема, ст. 119 ЦПК та інших.

При цьому, лише перша обставина є об'єктивною, оскільки суд має зафіксувати факт звернення, а друга суб'єктивна через те, що зміст позовної заяви формує заявник (позивач) і перевіряє її на відповідність вимогам законодавства суддя, який висловлює свою особисту позицію. Суддя має бути неупереджений, але реально його дії залежать від достатності кваліфікації. Наприклад, автор зустрічався з випадком, коли позов було подано третьою особою з самостійними вимогами щодо предмета спору між сторонами і в ній робилося посилання на багато обставин, щодо яких вже сторонами були подані докази по первісному позову. Але дану заяву розглядав не той суддя, який відкрив провадження у справі по первісному позову, а інший. При цьому, в поданій заяві були виявлені недоліки і вона не була об'єднана з первісним позовом, що значно ускладнило захист прав третьою особою і розгляд нової справи судом.

Проблемність цієї правової ситуації полягає в тому, що в цивільному процесі відсутнє поняття, яке б визначало виключні повноваження судді (суду) з розгляду всіх взаємопов'язаних заяв, які надходять до суду після відкриття ним провадження в справі. Сьогодні існує поняття "підсудність", зокрема, щодо підсудності кількох вимог, пов'язаних між собою (ст. 113 ЦПК). Але зміст ст. 113 ЦПК сприятливий для позивача, оскільки саме він визначає, до якого суду він подасть позов та поставить питання про об'єднання усіх позовних вимоги в одній позовній заяві, за винятком випадків виключної підсудності. Однак, такий стан може призводити до зловживань з боку позивача і неможливості застосування положень ст. 126 ЦПК.

Так, згідно ч. 1 ст. 126 ЦПК суддя під час відкриття провадження у справі, підготовки справи до судового розгляду або суд під час її розгляду мають право постановити ухвалу про об'єднання в одне провадження кількох однорідних позовних вимог за позовами одного й того самого позивача до одного й того самого відповідача чи до різних відповідачів або за позовом різних позивачів до одного й того самого відповідача. Якщо розглядати дану норму широко, то на її підставі може бути витребувана заява з іншого суду. Але реально важко собі уявити відносини між судами загальної юрисдикції з щодо однорідних вимог, не говорячи про відносини між судом загальної юрисдикції та судом, наприклад, господарським. Подібні ситуації вже мали місце на практиці. Наприклад, в справі про затримку розрахунку при звільненні працівників на підставі колективного договору засновники зловживаючи своїми процесуальними правами звернулися до господарського суду і вимагали від підприємства визнати загальні збори трудового колективу без їх участі нелегітимними, а колективний договір недійсним. Звільнені працівники вступити в господарську справу не мали можливості. Рішення господарського суду стосувалося лише формального боку справи, оскільки протокол зборів був названий "загальні збори", а не збори трудового колективу, тому участь в таких зборах засновників підприємства є обов'язковою. Рішення загальних зборів є нелегітимне, хоча й колективний договір не був визнаний судом недійсним. Але на підставі провадження в господарському суді розгляд справи судом загальної юрисдикції був зупинений, тому можна констатувати, що ці справи були взаємопов'язаними і вони мали розглядатися судом загальної юрисдикції, а не господарським судом за штучним позовом засновників до підприємства, яке представляв підпорядкований їм директор.

На цій підставі автор вважає, що взаємопов'язані між собою справи мають розглядатися в одному суді і одним складом суду, коли сторони або одна із сторін доведе таку необхідність і це положення має застосовуватися незалежно від того, до якого виду судочинства була подана заява іншою особою. Для реалізації такого положення необхідно сформулювати чіткі повноваження суду (судді):

- по-перше, щодо отримання всієї кореспонденції, яка надходить до суду і пов'язана з розглядом справи, щоб позови третіх осіб не розглядалися іншими суддями;

- по-друге, при прийнятті ухвали про об'єднання позовів та

окремих позовних вимог в одну справу і доцільність їх спільного розгляду має бути забезпечене повноваженням суду витребувати не тільки позовні заяви, а й навіть розпочаті справи. Для забезпечення об'єктивності наступного розгляду такої справи, яка значно ускладниться, вона підлягає перевірці судом апеляційної інстанції на предмет обґрунтованості і законності, а також саме суд апеляційної інстанції й має визначати, який суддя або суд має вирішувати таку справу, на нашу думку, у колегіальному складі.

Запропонована гіпотеза має сприяти об'єктивності майбутнього рішення суду і застерігати випадки зловживань правом на звернення до суду, тоді при розгляді справи буде можливо врахувати інтереси усіх заінтересованих в результатах справи осіб.

На заваді такій пропозиції може стати ст. 16 ЦПК, в якій з формальної сторони заперечується можливість об'єднувати в одне провадження вимоги, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлене законом. Автор вважає, що дане положення слід розглядати відповідно до тієї правової

ситуації, коли сторони можуть зловживати своїми процесуальними правами і спрямовувати заяву до іншого виду судочинства або до іншого суду загальної юрисдикції чи до іншого судді цього ж суду.

Наприклад, в одній із справ за позовом матері відповідача було доведено, що син без відповідних повноважень замість матері взяв кредит в банку, придбав квартиру на своє ім'я. При цьому, ні банк, ні інші кредитори відповідача не були залучені до участі в справі не зважаючи на те, що вже існувало рішення суду про звернення стягнення на майно боржника в сумі 70 000 доларів США. Так штучно було передане майно боржника іншій особі і усунуто можливість задовольнити вимоги кредиторів.

Дійсно, опоненти пропозиції автора можуть зауважити, що існує й положення, регламентоване ч. 1 ст. 36 ЦПК, згідно якого сторона зобов'язана повідомити суд про третю особу, на права якої вплине рішення суду. Але санкцій за невиконання даної норми не передбачено, тому ми з позиції заінтересованих осіб можемо розцінювати таку поведінку як зловживання процесуальним правом. Однак, така поведінка не має будь-яких правових наслідків. Положення ч. 3 ст. 27 ЦПК де законом всіх учасників зобов'язано добросовісно здійснювати свої процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки інакше як декларацією назвати неможливо. На жаль, до останнього часу випадки зловживання процесуальними правами залишаються без адекватної реакції через те, що важко відрізнити зловживання правом від простих помилок тощо, а також наслідки такої поведінки не встановлені у ЦПК.

У зв'язку з цим автор пропонує такий критерій для кваліфікації зловживання процесуальними правами – неодноразовість перевищення наданих особам повноважень чи неналежного користування їхніми процесуальними правами.

Автору при розгляді справ неодноразово доводилося бачити такі ситуації, коли одна із сторін або її представник образливо висловлювалися в адресу або починали перебивати під час виступу протилежну сторону чи її представника, паралельно коментуючи їх виступ тощо. Тобто зловживання процесуальними правами в даному випадку полягає в тому, що право на виступ і висловлення своєї позиції відбувається без дозволу суду, зокрема й тоді, коли висловлює свою позицію інша сторона. Доволі часто судді в таку ситуації не втручаються і просто спостерігають за несанкціонованою "перепалкою" учасників. Прохання ж навести лад в судовому засіданні і надати можливість безперешкодно виступити доволі часто не знаходять підтримки у судді. Тому представники у таких ситуаціях змушені застосовувати такі процесуальні заходи: після трьох клопотань про необхідність дисциплінувати опонента в судовому засіданні і попередити його про можливість видалення із залу судового засідання, доводиться до відома судді, що у протилежному разі, коли не буде вжито таких заходів судді буде заявлено відвід.

Такий подвійний захід змушує суддів реагувати на клопотання щодо припинення зловживань під час судового засідання. Але це найпростіший варіант тривалого, а точніше неодноразового зловживання правом, який чітко встановлюється за допомогою звукозапису.

Отже, суб'єктивна позиція сторони в справі може супроводжуватися різними процесуальними аспектами її реалізації і не завжди законними. Але стимулювати осіб, які беруть участь в справі, належно користуватися своїми правами конче необхідно.

У зв'язку з цим, потребується продовжувати роботу над удосконаленням норм ЦПК та конкретизувати поняття "зловживання процесуальними правами" та передбачити у законі санкції за такі зловживання.

Зокрема, автор вважає необхідним закріпити у ЦПК положення про об'єднання взаємопов'язаних позовних вимоги в одне провадження, щоб застерегти штучні позови з метою затягування розгляду основного (первісного) позову. До заходів процесуального примусу, визначених у ст. 91 ЦПК, слід додати штрафи, які мають дисциплінувати учасників судового розгляду та присутніх в залі судового засідання. Автор в даному випадку погоджується з позицією інших авторів [14], але сприймає штрафи лише як один із заходів в системі протидії зловживанням процесуальними правами.

У зв'язку з цим важко погодитися з О.О.Гайдуліним, який вважає, що не вирішить питання й запровадження штрафних санкцій за зловживання правом, як це пропонують деякі дослідники. Необхідно передбачити адекватний механізм перешкоджання таким діям [15].

Автор вважає, що необхідно відрізнити окремі (одиночні) зловживання від системи правопорушень. Якщо судом буде продемонстрована воля і при першій спробі зловживання особою процесуальними правами судом буде застосований передбачений законодавством захід реагування, який стане адекватним правопорушенню, то значна частина осіб може зрозуміти, що продовження зловживання правами матиме для неї негативні наслідки.

При цьому, автор вважає, що штрафи мають бути істотного розміру, який має залежати від виду правопорушення. При цьому всі заходи процесуального примусу мають застосовуватися системно від найпростішого до найсильнішого за негативними наслідками. Наприклад, коли одна із сторін перебиває виступаючого, порушує порядок у судовому засіданні, то штраф має застосовуватися після попередження і перед видаленням із залу судового засідання. Але штраф в 30 гривень не особливо дисциплінуватиме учасників, тому його розмір мусить бути не меншим 200 гривень.

Коли ж одна із сторін або її представник без попередження не з'являється у судовому засіданні це призведе до перенесення розгляду справи, то при відсутності поважних причин можна констатувати неповагу не тільки до суду, а й до всіх учасників розгляду справи і штраф мусить бути відповідним, на наш погляд, не менше тисячі гривень.

Найважливішим аспектом зловживання процесуальними правами, коли особа звертається зі штучним позовом до суду і не виконує вимог ч. 1 ст. 36 ЦПК, на нашу думку, мусять бути регламентовані декілька наслідків, які залежатимуть від результатів, які виникли в заінтересованих осіб. Але головним наслідком при наявності рішення суду, коли до участі в справі не були залучені всі заінтересовані особи, має стати скасування такого рішення суду. Крім того, має бути встановлене загальне правило, що особи не можуть посилатися на рішення суду, яке було ухвалене без участі в справі інших заінтересованих осіб, на права та обов'язки яких

впливає дане рішення суду. Цю пропозицію автором орієнтовано на внесення змін до ч. 3 ст. 61 та ч. 3 ст. 14 ЦПК, оскільки так можна змінити судову практику, коли особа, яка не була штучно залучена до участі в справі, змушена "виправдовуватися" і вимагати скасування рішення суду. Здається, що так провокується прийняття незаконних і необґрунтованих рішень за змовою позивача та відповідача, а закон мусить бути сприятливим до тих осіб, права яких порушуються зловживанням процесуальними правами, тобто прямо навпаки.

Отже, автор вважає, що кожний процесуальний обов'язок суб'єкта, який бере участь в розгляді справи мусить бути забезпечений певними санкціями, які мають застосовуватися судом за власною ініціативою або за клопотанням заінтересованих осіб.

Проведене коротке дослідження свідчить про необхідність подальших досліджень даної проблематики і широкої дискусії на тему зловживання процесуальними правами для того, щоб забезпечити швидкий і об'єктивний розгляд справи, а також ухвалення законного і обґрунтованого рішення.

Список використаних джерел

1. Алимов Р.Н. Конструкция "злоупотребления правом" как способ ограничения частного интереса: Межотраслевое исследование. / Р.Н. Алимов // Интерес в частном и публичном праве. М., 2002. – 480 с.
2. Доманжо В. Ответственность за вред, причиненный путем злоупотребления правом / В. Доманжо // Ученые записки Казанского Императорского университета. Кн. V. Казань, 1913. – 49 с.
3. Радченко С.Д. Злоупотребление правом в гражданском праве России. / С.Д. Радченко // -М.: Волтерс Клувер, 2010. 224 с.
4. Юдин А.И. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве. / А.И. Юдин // СПб., 2005. 360 с.
5. Волков А.В. Злоупотребление гражданскими правами: проблемы теории и практики. <http://www.dissercat.com/content/zloupotreblenie-grazhdanskimi-pravami-problemy-teorii-i-praktiki>.
6. Волков А.В. Злоупотребление гражданскими правами. Проблемы теории и практики / В.А. Волков // М.: Волтерс Клувер, 2009. – 464 с.
7. Радченко С.Д. Злоупотребление правом в гражданском праве России. -М.: Волтерс Клувер, 2010. 224 с.
8. Грибанов В.П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. / В.П. Грибанов // М.: 1972.- 284 с.
9. Дурново Н.А. Злоупотребление правом как особый вид правового поведения: теоретико-правовой анализ: Дисс.... канд. юрид. наук. Н. Новгород, 2006. 170 с.
10. Аболонин В.О. Злоупотребление правом на иск в гражданском процессе Германии <http://www.dissercat.com/content/zloupotreblenie-pravom-na-isk-v-grazhdanskom-protsesse-germanii#ixzz2aYzkFait>.
11. Гайдулін О.О. Способи протидії зловживанню процесуальними правами: ефективність та пріоритети http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppip/2012_11/Gaidylin.pdf.
12. Штефан М.Й. Цивільний процес – <http://vuzlib.org/beta3/html/1/12661/>.
13. Аболонин В.О. Злоупотребление правом на иск в гражданском процессе Германии <http://www.dissercat.com/content/zloupotreblenie-pravom-na-isk-v-grazhdanskom-protsesse-germanii#ixzz2aYzkFait>.
14. Фонова О.С. Зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу / О.С. Фонова // Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України. – 2008. – Вип. 6 (74). – С. 187– 99.
15. Гайдулін О.О. Способи протидії зловживанню процесуальними правами: ефективність та пріоритети http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppip/2012_11/Gaidylin.pdf.

Надійшла до редколегії 10.10.13

И. Журба, соискатель,
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ СТОРОНАМИ ПРОЦЕССУАЛЬНЫМИ ПРАВАМИ

В статье раскрыта сущность института злоупотребления процессуальными правами сторонами, приведены примеры судебной практики, предложены критерии классификации злоупотребления процессуальными правами и санкции за такие злоупотребления с закреплением их в законе.

Ключевые слова: стороны, процессуальные права, злоупотребления, санкции, штраф.

I. Zhurba, Researcher,
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

ABUSE PARTIES PROCEDURAL RIGHTS

This article deals with the nature of the Institute of abuse of procedural rights by the parties, an example of litigation, proposed classification criteria for abuse of procedural rights and penalties for such abuses of consolidating them into law.

Keywords: party, procedural rights abuses, sanctions, fine.